

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

BİR AFYON OLARAK İDEOLOJİ

OLCAY YILMAZ

OLCAY YILMAZ

BİR AFYON OLARAK İDEOLOJİ

NİSAN 2018

düşünbil

Bir Afyon Olarak İdeoloji
Olca Yılmaz

ISBN: 978-605-62030-2-2

-

Düşünbil® Yayınları -003

Bu eserin tüm hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmaksızın kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopyalanamaz, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Yayına Hazırlık: Cemre Yılmaz
Düzeltili: Hamza Celâleddin Okumuş
Kapak Resmi: Düşünbil Tasarım
Birinci Basım: Nisan 2018

©Düşünbil Yayıncılık
Sertifika No: 23362
Remzi Oğuz Arık Mah.
Büklüm Sok. 47/3 Kavaklıdere Çankaya Ankara
Telefon: 0(312)926 72 60
dusunbil@hotmail.com
www.dusunbil.com

Baskı: Başak Matbaa
Sertifika No: 12689
Anadolu Bulvarı Meka Plaza
No:5/15 Gimat – Yenimahalle / ANKARA
Telefon : 0 312 397 16 17

Cemre'me...

Olca Yılmaz 1981 yılında Erzurum'a bağlı Aşkale ilçesinin Çatalbayır Köyü'nde dünyaya geldi. İlkokulu köyünde, ortaokul ve liseyi İzmir'de tamamladı. Ziraat Fakültesi'nden 2008 yılında mezun oldu. Çeşitli dergilerde deneme, makale ve şiirleri yayınlandı. 2004 yılında Aydın'da Düşünsel adında bir fanzin çıkarttı. 2007 yılında Düşünbil Dergisi, 2012 yılında Libido Dergisi, 2016 yılında GodFather Dergisi'ni çıkarmaya başladı. 2011-2013 yılları arasında organize ettiği Evrim Sergisi, İzmir ve İstanbul'da çeşitli sergi salonlarında sergilendi. 2011 yılında Düşünbil Yayınları'nı ve 2014 yılında Düşünbil Akademi'yi kurdu. Akademi bünyesinde elliden fazla etkinlik (sempozyum, konferans, panel ve kamp) organize etti. 2016 yılında Düşünbil Portal'ı kurdu. Türkiye'de Lacanyen Psikanaliz'in kurulmasına öncülük etti. Bu kapsamda 2015-2016'da bir dönem süren Lacan Eğitim Programı'nın yürütücüsünü üstlendi.

Yayınlanmış Yapıtları:

Kadın ve Penis, Düşünbil Yayınları, 2011

Tanrının Yokluğunda, Düşünbil Yayınları, 2013

Düşünbil, Libido, Godfather dergileri derken kitap yazmaya zamanım kalmadı. Zamanımın çoğunu bu dergileri çıkarmak için harcıyorum. Düşünbil Portal'ın da dâhil olmasıyla zaman su gibi akıp gitti. Elbette bu sürede yine de yazmaya çalıştım. Özellikle dergilerin dosya konularında ara ara yazmaya devam ediyorum. Yeterince kitap okumaya da zaman ayıramıyorum. Ama tüm bunların dışında düşünmeye devam ediyorum. Yeni fikirler geldikçe kâh defterime kâh sosyal medyada yazıp paylaşıyorum. Elinizde tuttuğunuz bu kitap da arta kalan zamanlarda düşünüp yazdığım şeylerin bir araya gelmesi ile oluştu. Ayrıca birkaç şiirimi ve benimle yapılan iki söyleşiyi de kitaba ekledim. Kenarda köşede kalmasın diye toparlama gereği duydum. Bazen ufak bir sözden bile onlarca şey çıkarıp düşünebiliyorum. Bu bana keyif de veriyor. Neden benim yazdıklarım başkalarını düşünmeye sevk etmesin diye sormuyor değilim. Uzun zamandır bunu bu kitap ile başarmak istiyordum; ama bayağı uzasa da artık kitap çıktı diyebilirim.

Peki, neden ideoloji? Aslında ideoloji konulu bir kitap yazmayı düşünmedim. Yukarıda da dediğim gibi bu kitap kenarda köşede yazdığım notlardan oluşuyor. Ama bütün bu yazdıklarımın ortak bir noktası vardı ve bu ortak nokta ideoloji kavramı üzerinde yoğunlaşmıştı. Kuşkusuz halk arasında kullanılan ideoloji kavramından söz etmiyorum. Bunun nedenlerini bir ön yazı ile açıklamaya çalıştım. Elbette yeterli olmayacaktır bu açıklama ve farklı suçlamalarda bulunacaklardır; ama çoğu kişi neyden söz ettiğimi anlayacaktır.

Kitabın oluşum sürecinde 1989 yılında sinemada gösterilen *They Live* (1988) adlı filmi izledim ve etkilendim. Bu bi-

lim-kurgu filmi aslında Slavoj Žižek ile ünlendi. Daha önce yazdığım bir yazıda “din gözlüğü” terimini kullanmıştım. Bu filmde de gözlük metaforunun kullanılması hoşuma gitti. Elbette bu film tersten bakıyordu. Yani insanlar gözlük taktığında gerçeği görüyordu; benim bahsettiğim, çıkarıldığında gerçekleri görebilen bir gözlüktü. Bu kitapta sadece dinî ideolojiye değil, siyaset ve bilim ideolojileri ile kapitalist ideolojilere değindim. Dilin bizi bir kabuk içine nasıl sıkıştırdığından söz ettim. Bu konuda Lacan’dan söz etmezsem olmazdı. Elbette Louis Althusser’i unutmamamız gerekiyor. İdeoloji kavramını tanımlarken esasen Althusser’in ideoloji tanımından yola çıktım.

Başlı başına bütün bir kitap olmadı elbette. Ama okuyucuların belki de kalın bir kitaptan çıkaracağı şeyden daha çok şey çıkaracağını ve okuyucuyu derin siyasî, felsefî ve sosyolojik düşüncelere iteceğini düşünüyorum. Bu kitapta tek amacım kendi penceremden dünyaya bakmak ve bunu sizlerle paylaşmak!

Bu kitabın oluşumunda ve geride kalan dört yılımı; sevgiye, mutlulukla, heyecanla ve aşkla geçirdiğim dört yılımda bana desteğini esirgemeyen eşim Cemre’ye de sonsuz teşekkürler.

Keyifli okumalar...

11 Mayıs 2017 - Ankara

İyimserlik, halkın afyonudur.

Milan Kundera

Kitapta geçen “İdeoloji halkın afyonudur” sözü insanları biraz ürkütebilir. Elbette Marx’ın ünlü sözüne bir atıf var burada: “*Din halkın afyonudur.*” Marx dinî ideolojiyi bu sözü ile eleştirirken diğer ideolojileri hangi kefeye koyuyordu? Benim çıkış noktam işte bu soru!

Dünyada birçok ideoloji ve düşünce sistemi mevcut! Ancak ben, bildiğimiz anlamda hepsine birden ideoloji demiyorum. Çünkü ideoloji ile düşünceyi birbirinden ayırt ediyorum ve ayırt etmek zorundayız. Düşünce sistemleri ideoloji yaratabilir, ideolojiler de düşünce üretebilir. Benim ideoloji tanımım Althusser’in, “*İdeoloji, gerçek ile kurulan hayalî ilişkinin tasarımıdır*” sözüne dayanıyor. Bu söz insanlara çok tartışmalı gelse de, ideoloji tutsağında olmayanların kolayca kabulleneceği bir söz olduğu kanaatindeyim. Peki, ideoloji diyerek gerçekte neyi kastediyorum?

Bizde “ideolojisi olmayan insan” diye bir tabir var. Genellikle bu tabir hiçbir düşüncesi olmayan hatta düşünmeyen, herhangi bir şeyi savunamayan insan tipi olarak bilinir. Oysa bahsettikleri şey gerçekten ideolojisi olmama durumu mudur? Dinî ideolojiye sahip biri, dinî değerler uğruna bir yaşam sürer ve biz ona inanç sahibi deriz, yani bir ideolojisi vardır. Siyasî bir sistem üzerine yaşam kuran insanlar o siyasî sistemin içinde kendini çeşitli şekillerde ortaya koyar ve biz ona siyasetçi deriz. Bir bilim insanı bilim uğruna laboratuvara kapanır ve biz ona bilim insanı deriz. Örnek verdiğim bu üç alanda da belirli metot, yöntem, kural ve buyruklar vardır ve insanlar bunlara uymak zorunluluğunu hisseder. Bir de hiç bunlara bulaşmayan ama genelgeçer kuralları içeren bir davranış biçimi vardır. Biz bu davranış biçimini gösteren insanlar için “ideolojisi olmayan insan”

tabirini kullanırız. Oysaki bu davranışı gösteren insan tipi öyle dışarıdan bakıldığı gibi “ideolojisi olmayan bir insan” değildir. Çok genelgeçer olması; bizde, onda bir ideoloji olmadığı algısını oluşturur. Oysa onun adı kapitalizmdir ve kişiyi bir buyruk yönetir: Para; yani kapitalist ideoloji. Oysa biz onu ideolojisi olmayan insan sınıfına sokmuşuzdur. Peki, bu dört ideoloji (din, siyaset, bilim ve kapitalizm) dışında düşünme olanağımız var mı?

Dünyada dinî ideolojiye sahip milyarlarca insan var. Onlar için önemli olan şey dinî buyruklara uyabilmektir. Bu uyum, zihninin bir yapıya –Lacanyen anlamda söylersek– kişinin Büyük Öteki* konumunun boşluğunun doldurulmasına yardımcı olmaktadır. Dinî değerlere uymak hatta o dinî değerlerin yöneticisi/yönlendiricisinin buyrukları insanlarda hayalî bir ilişkiler bütünü yaratır. Bu hayalî ilişkiler bütününde yaşamak insanlara zevk verir. Hatta bu hayalî ilişkilerin içinde acı çekmek bile gizli bir zevkin kaynağı olabilir. Bu hayalî ilişkiler bütününde yaşayan bireyler için “doğru” veya “yanlış”, o dinin buyruklarına göre belirlenir. Gerekirse kitaplar, tarihsel dokümanlar, heyetler ve dinî lider devreye girer. Doğrular ve yanlışlar ancak bu dinî ideolojinin içerisinde değerlendirilir. İnsanlar o dinî değerlere sahip insanlarla dost olur, onlarla evlenir. Dinî değerlerin dışına çıkmak pek doğru görülmez; hatta bazı dinlerde bu durum cezalandırmayla sona erer. Karşıtlara izin verilmez. O kişinin doğru söylediği bilinse bile o kişi

*Büyük Öteki: Lacan'ın insan zihnini açıklarken kullandığı bir terim. Lacan'ın diğer terimleri gibi bu terimi anlamak da oldukça güç. Şöyle diyebiliriz: Büyük Öteki ayna evresinden sonra bebeğin anne ile olan bütünlüğünün kopmasından sonra çocuğun zihninde başlangıçta annenin var olduğu ama aslında olmayan bir boşluk veya konum. Çocuğun Büyük Öteki konumuna kim oturursa (hayalî anlamda) o kişi çocuğun veya yetişkinin Büyük Öteki'si olmaktadır. Bu, anne olabileceği gibi, baba veya bir dinî/siyasî lider de olabilir.

doğru söylediği için ceza alır. Bunun en güzel örneğini Kopernik ve Galileo yaşamıştır. “Bir kişinin sözü milyonlarca insanın sözünden nasıl daha doğru olabilir?” “Milyonlarca insan yalan mı söylüyor?” “Sadece o mu bunu biliyor?” Kısacası dinî ideoloji diğer ideolojiler gibi yeni fikirlere, gelişmeye kapalıdır. Elbette bir açık vardır ve bu açık, o ideolojiye yarar getirecekse kısmî değişimler yapılmaktadır.

Siyasî ideolojiler de dinî ideolojiler gibi olmasa da dinden kendini belli oranda sıyırmış insanların tutunduğu ikinci bir daldır. Yağmurdan kaçarken doluya tutulabilirsiniz. Çünkü aynı kurallar burada da geçerli. Belirli programlar hazırlanır; uyulması gereken kurallar, vb. Birçoğu yazılı bile değildir. Muhalif seslere izin verilmez. Doğrular –dinî ideolojide olduğu gibi– burada da o siyasî ideolojinin çıkarları doğrultusunda belirlenir. Örneğin siyasî ideolojiler bir kurumu/kişiyi hedef aldıysa o siyasî ideolojiye sahip her insan bu kurum hakkında olmadık, yalan/yanlış saldırı ve ithamlarda bulunabilir. Kimse burada doğru olanı araştırma gereği duymaz. Çünkü bağlı bulundukları o siyasî ideoloji yalan söylüyor olamaz. O nedenle o siyasî yapıyı sorgulama gereği duymazlar. Gönülden bağlıdırlar ve yukarıdan söylenen sözler Tanrı buyruğu gibi kabul edilir. Gazetelerden televizyonlara, sokaktaki insandan kurumlardaki memurlara; hepsi bir çıkar ilişkisi içerisindedirler. Yaptıkları şeyleri doğru kabul ederler ve doğru kabul ettikleri bu şeyleri de kesinkes toplum için yaptıklarını söylerler. Kendi söylemlerine ters düşen arkadaşlarına hunharca saldırırlar. Farklı bir ses siyasî ideoloji içinde barınamaz. Kısacası dinî ideoloji gibi bu hayalî ilişkide de insanlar tutunacak bir dal bulmuşlardır ve yaşamlarını belki de evrimsel gereklilik koşuluna bağlı olarak buralarda sürdürürler.

Belki de en tartışmalı kısım bilim ideolojisidır. Her ne kadar Gerçek'e** en yakın düşünce biçimi bilim olsa da maalesef onu da bir ideoloji hâline getirebiliyoruz. Entelektüel düzeyde ilerleyen bu ideolojide bilimin buyrukları insanları hayalî bir ilişkinin içine hapsedebilmektedir. Her ne kadar bilim insanları farklı sesleri seviyor gözükse de aslında detaylı bakıldığında bunun hiç de öyle olmadığı gözükecektir. Bilimin verileri veya analizi daha çok deney veya istatistikle yapılmaktadır. Doğa bilimlerinde oldukça işe yarayan bu yöntemler insan ilişkilerinde maalesef çok işe yaramamaktadır. Ama benim burada bahsettiğim şey bilimin Gerçek'e ne kadar yaklaşıp yaklaşmadığıyla ilgili değil; benim söz ettiğim şey bilimin insanlarda hayalî bir ilişkiye neden olduğu ile ilgilidir. Bilimin verilerinden bir din kitabı çıkmaz elbette; ama dinî bir ideolojiye sahip bir insan kadar ideolojik bir birey çıkabilir. Katı kurallara bağlanmış, farklı düşünceleri bilime aykırılık bahanesi ile kabul etmeyen bir ideoloji ile karşı karşıya kalabilmekteyiz. Matematiğin kesinliği kadar keskin bir ideoloji bilim için kabul edilmezdir; ama bilimin ideolojisi altında insanlar sanki değişmeyen kurallar varmışçasına hareket etmekte ve yaşam biçimlerini bu hayalin içinde sürdürebilmektedirler.

Üç ideoloji biçimini Gerçek ile ilişkilendirdiğimizde (Lacan: *İnsan bir dile sahip olduğu için Gerçek'e asla ulaşamaz*;

**Lacan'a göre insan zihinini bir arada tutan üç yapı var. İmgesel, Simgesel ve Gerçek. Üç halka insan zihninde bir arada durduğu sürece, özne zihn sağlığını koruyabilir. Gerçek burada bedeni temsil etmektedir. Gerçek, insanın dil dolaşımından geçmesinden dolayı hiç ulaşamadığımız dış dünyadır. Dil, Gerçek'e ulaşmamızın önünde bir engeldir. Ama çeşitli şekillerde Gerçek ile karşılaşırız. Örneğin bir kazada veya deprem olduğunda. Gerçek bir anda zihnimize girer ve çıkar. Lacan'ın bir de "Gerçeklik" kavramı vardır. Bu kavram da Gerçek'e ulaşamadığımız için Gerçek'i en iyi temsil eden şeydir.

ancak Gerçeklik'i tanımlayabilir.) Gerçeklik'e en uzak olan şeyin din, en yakın olanın ise bilim olduğunu görebiliriz. Elbette Gerçeklik'e olan yakınlık tam da böyle olmayabilir. Gerçek ile Gerçeklik arasındaki ayrımı bilenler din, siyaset ve bilim üçgenindeki tartışmaları da bilirler. Ama tüm bunlara ek olarak yeni bir ideolojinin kapımızı çaldığını söylemek gerekiyor: kapitalist ideoloji.

Kapitalist ideoloji doğa yasalarına benzer görünmekle birlikte insan uygarlığının bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Lacan'ın "+bir söylem" olarak da ortaya koyduğu kapitalizm; insanlara bu dünyada "mutlu" bir yaşam sürmeyi vadeden, ancak belirli bir kitlenin yararlanabildiği –hatta kısaca mutluluğun mutsuzlar üzerine kurulu olduğu– bir düzen biçimidir. Yarış merkezli bu düzende sadece yeteneklerini konuşturanlar bu düzenden faydalanmamakta; kapitalin biriktiği ve bu mirasa sahip olan herkes, mutsuzluklar üzerine kurulu olan mutluluktan faydalanabilmektedir. Örneğin hiçbir yeteneğiniz olmamasına rağmen onlarca hüneri olan bir aşçıdan veya bir müzisyenden daha rahat yaşayabilirsiniz. Çünkü maddî birikimi ailenizden almışsınızdır ve bedensel/zihinsel yetenekleriniz bu durumla hiç uyumlu değildir. Kapitalizmin çelişkisi de burada yatmaktadır: "Her şeyim var ama mutlu değilim." Çünkü ortada bir arzu yoktur. Sokakta kâğıt toplayan biri, multimilyoner birinden daha mutlu olabilmektedir. Çünkü insanı mutlu edecek tek şey arzudur. Arzularımız bittiyse yaşamak için bir amacımız kalmaz. Lacan'ın dediği gibi arzu Öteki'nin arzusudur.

Peki, bu kadar konuştuktan sonra hangi ideolojiyi seçmemiz gerekiyor diye sorduğunuzu duyar gibiyim. Benim ya-

nitim elbette hiçbiridir olacaktır. Peki, o zaman hiçbir dinî, siyasî, bilimsel ve parasal değere sahip olmayalım mı? Ya da “bir kedi veya bir kaplumbağa gibi mi yaşayalım?” diye farklı sorular aklınızdan geçebilir. Elbette insanlar belirli değerlere sahiptir ve bu değerlerle yaşamayı ve yaşatmayı sürdürecektir. Tam bu noktada bir ayırmadan söz etmem gerekecek: İnsanlar dinî değerlere sahip olabilirler; ama dinî ideoloji içine girmeden de yaşayabilirler. İnsanlar siyasî değerleri taşıyabilirler; ancak siyasî ideoloji içine girmeden de yaşayabilirler. Aynı biçimde bilimsel değerleri sonuna kadar savunabilirler; ancak bilimin ideolojisine hapis olmamalıdır. İnsanlar para kazanabilirler; ancak kapitalizmin tuzağına düşmemelidirler. Belki de şu soruyu soracaksınız: “İdeoloji içerisine girmek ne demektir?”

Bu soruya yanıt olarak dinî ideolojiyi örnek verebiliriz. Elbette her coğrafyada dinsel unsurlar kuşaktan kuşağa aktarılırlar. Çünkü insanların kültürel değerleri onların yaşam amaçları ile doğrudan ilgilidir. İnsanlar inandıkları değerler üzerine yaşamlarını kurarlar. Bu değerleri çocuğunun da yaşamasını isterler. Elbette Lacan’ın da dediği gibi “insan dil içinde doğar.” Dilin içinde doğduğumuz için o dili sorgulamak pek mümkün olamamaktadır. Özne dilin kendisidir. Konuşan şey öznedir ve Lacan’ın dediği gibi özne bilinçdışı öznedir ve dil gibi yapılanmıştır. Dil gibi yapılan öznenin söylemi yine o dilin kültürel bağlarıyla doğru orantılıdır. Çünkü insan zihni Büyük Öteki’nin söyleminden şekillenmektedir. Eğer dış etken yoksa bir dine sahip bir topluluğun tüm çocukları o dine mensup olacaktır. Ancak küreselleşen dünyada artık farklı fikirler çarpışmaktadır ve var olan dil, farklı diller, farklı kültürler ile etkileşime girmektedir. Kısacası Büyük Öteki’nin sürekli değişebile-

ceği bir uygarlığın içinde varlığımızı sürdürmek zorundayız. Dinler de bu değişen ve dönüşen dünyada birbirleri ile etkileşime girmekte ve farklı diyaloglar kurulmaktadır. Bu nedenle artık dinî ideoloji içerisinde bir insan için dünya mutlu bir yer olmayabilmektedir. Çünkü birden fazla Büyük Öteki vardır ve öznenin konumlanması daha keskin veya geçici olabilmektedir. Eğer ki kapalı bir toplumda yaşıyorsanız ve farklı dil ve kültürlerle bağlantı hâlinde değilseniz zaten ideolojinizin kimseye bir zararı olmaz. Çünkü herkes o dilin ürünü olarak konumlanmıştır ve yaşam biçiminden de şikâyet edilemeyecektir. Ancak küreselleşmenin her geçen gün arttığı bir dünyada neye nasıl bağlanacağımız konusunda kararsız kalabiliriz. Bu nedenle ya ideolojimize sıkıca sarılmak durumunda kalacağız ya da kendimizi kapitalizm ideolojisinin kollarına bırakacağız. Eğer dinî bir ideolojiye sarılacaksak bunun için güçlü bir Büyük Öteki'ye ihtiyaç duyuyoruz. Yani bir lidere! Kişiliğimizi onun aynasından yansıtarak, kedinin aynada kendini aslan görmesi gibi o liderde –güçlü diğer Büyük Öteki'lere karşın– kendimizi yüceltme yoluna gidiyoruz. Böylelikle hayalî bir ilişkinin tuzağına düşerek ideolojik bir yanılısamanın içine giriyoruz. Artık gerçek dinin yerini dinî liderin söylemleri alıyor ve böylelikle kişi, bir ideolojinin içine girmeye aday ideolojik bir özne oluveriyor. Aynı şekilde siyasî ve bilim ideolojisinin de içerisinde bu tür hayalî ilişkiler kurarak yaşayabiliyoruz. Yeni liderler, yeni bilim insanları, peygamberlerin yerini alabilmektedir. Siyasî bir lidere karşı çıkmak veya bir parti ideolojisinin içerisinde farklı düşünceler üretebilmek neredeyse imkânsızdır. Yine bilimde de farklı yöntemlerin kullanılması neredeyse yasaktır ve bilimin bir tabusu olarak önümüzde durmaktadır.

Bir birey asla bir ideolojinin içinde olduğunu anlayamaz. Çünkü ideoloji özneleşmiş dil ile bilinçdışında yapılanmıştır. Ama kendinize bir test yapabilirsiniz. Bu testin sonucunda elbette kabul edemeyeceğiniz sonuçlar çıkacaktır. Hatta kendi argümanlarınızı sağlamlaştırmak için bu testin doğru olmadığına bile kanaat getirebilirsiniz. Bu test %100 Müslüman olan bir ülkede doğan çocukların da %99 Müslüman olması gibi bir sonuçtur. Kendi bulunduğunuz konumun özelliklerini yüceltiyor ve diğerlerine göre daha üstün olduğunu düşünüyorsanız (bu yazının diğer yazılardan üstün olduğunu söylemeyeceğim :)) muhtemelen siz evrensel değerlerden uzak bir ideolojinin sınırları içerisinde geziyorsunuzdur. Bağlı bulunduğunuz dinin veya partinin, diğerlerinden daha üstün olduğunu düşünüyor veya düşünüyorsanız bilin ki sizin Büyük Öteki konumunuz sağlam bir ideolojiye bağlanmış demektir. Elbette bu durumu kötümseyerek söylemiyorum, bu durum insan davranışlarının temelini oluşturuyor. Ancak benim anlatmak istediğim şey; dışarıda gerçeklik içerisinde bir dünya var. İdeolojiler kadar tatlı olmasa da kendi bilincinizin ve yeteneklerinizin farkına varıp ideolojik dilin sınırlarını kırıp evrensel dilin sınırlarına erişmek, acı da olsa gerçeklik ile tanışmak güzel bir deneyim olacaktır.

Peki dinî, siyasî veya bilim ideolojisini bu kadar kötüledim ve kapitalist ideolojiyi de yerin dibine soktum diyelim. O zaman mantıklı bir soru sormanız gerekebilir: “Ona inanma, buna inanma; neye inanacağız?” Klişe bir yanıt, “inanmak zorunda değilsin” olacaktır; değişen, gelişen veya kötüleşen bir dünyada sabit bir ideolojiye inanmak, gerçekliği ıskalamak ve sorumluluğumuzu ideolojilerin eline vermek demektir. Bu ideolojilere alternatif olarak özgün bir düşün-

ceye sahip olabilirsiniz elbette. Herhangi bir dine veya bir dinî lidere bel bağlamadan, siyasî bir oluşumun içerisinde sizi kullanmalarına izin vermeden, akademinin içine tıklılıp kalmadan, kapitalizmin tuzağına düşmeden kendinize yeni bir yol çizebilirsiniz. Bu yol düşüncenin, sorgulamanın ve üretmenin yoludur. Bu yol yeteneklerinizi özgürce kullanabilmenin yoludur. Evrensel değerlerin diline sahip olabilir ve yaşamınızda kararlarınızı bu değerlere göre yönlendirebilirsiniz. Elbette bu yolu bireyin kendisi, kendi çabaları ile bulabilir. Gerçek'e dokunarak.

*Düşünce bu çöllerde yaşayabilir mi?
İlkin bunu bilmek istiyorum.*

Albert Camus

Çocuk, ilk doğduğunda güç nesnesi olarak babayı görür. Baba her şeye gücü yeten bir nesnedir. Çocuk büyür ve babasına olan bakışını yetişkinliğinde tüm evrene uyarlar. Çocukken güç nesnesi olan baba yetişkinlikte kişinin karşısına Tanrı olarak çıkar. Baba artık Tanrı'dır ve babayı tanımak Tanrı'yı tanımaktır. Tanrı güçlüdür ve evreni yaratmıştır, çocukken babanın çocuğu yarattığı gibi. Çocuk büyüdüğünde artık evrendir.

Bir insan gerçeklikten kopmuş ve her şeyi bir rüya sanıyorsa o kişiden uzak durun. Çünkü siz de onun rüyasının bir parçasısınız ve o, sizi istediği gibi yönlendirebileceğini düşünür. Ona, karşı tarafın gerçekliğinin var olduğunu asla anlatamazsınız. Çünkü siz de o rüyanın bir parçasısınız ve dedikleriniz de o rüyanın parçası olarak sayılır.

İnsanlar toplumun birer parçasıdır. Bu her bir parçaya doğrultulan her silah kendimize doğrultulmuş demektir. Bir hırsıza tuzak kurduğunuzda o hırsız sizden bir parçadır ve kurduğunuz tuzak aslında kendinizdir.

“Felsefe neden halka inemiyor?” sorusunun yanıtı sanırım şu: Halk, cinsellikle ilgili sorunlarına felsefede bir karşılık bulamıyor. Daha doğrusu felsefe cinsellikle ilgilenmiyor. Bir arkadaşım kapıyı vuruyor, dur bakalım ne diyor: “Felsefe cinsel olandan kaçmaktır, ve kaçanlar felsefeci olur.” Abooo deme öyle arkadaşım, yanlış anlayacaklar. Buradaki cinsellik sakın fallus olmasın; yani otoritenin tahakkümü. “Evet, evet o.” Hımm, o zaman felsefe böyle giderse iyice halktan kopacak. Halkın cinsel sorunlarına kim yanıt verecek peki: Freud Amca mı? Ama o felsefeci değil ki! O zaman Lacan. O da felsefeden sayılmıyor.

Psikanaliz bir tedavi yöntemi midir? Freud şunu fark etmişti: Zihinsel rahatsızlık yaşayan insanların belirtileri aslında iyileşme belirtileriydi. Yani zihinsel rahatsızlık yaşayanlar sağlıklı olmaya çalışan insanlardı. Psikanaliz “tedavi” etmez, zihni yeniden yapılandırarak var olan sıkıntılardan kişiyi uzaklaştırır.

Zihin yapılarını geleneklerden/dinî unsurlardan alan insanlar aydınlanmacı insanları kendilerine düşman görür. Bu durum onların kendi içinde oluşan “düşmana olan arzu”dan kaynaklanmaktadır.

Bir başkasını yaşayarak özgür olunmaz. Bir başkasını yaşayanlar tutsaktır. Yine de en çok bu kişiler özgür olduğunu düşünür. Bu bir yanılsamadır.

Psikanaliz için yeni bir terim – İnsanlar sosyal statü ile doğanın acımasızlığı arasında bir seçim yapmak zorunda kalır. Hangi seçimi yaparsa karşılığında acı veya dingin bir mutluluk alır. Bu karşıtların birliği; yani sosyal statü aracılığı ile gelen mutluluğun karşısındaki bilinçdışı acı ve doğanın gerçekliğinin verdiği acı ile gelen dinginlik duygusu insanda çatışır ve ben bu çatışmaya değerli bir ismin soyadını vermeyi uygun buldum: Aruoba Çelişkisi.

Romandan öte romanı yazan yazarın hayatı daha çok ilgi-mi çekiyor. Bana yazardan söz edin, yazdıkları yanına kâr kalsın.

Felsefe, düşünürlerin düşüncelerinden ibaret değildir. Felsefe; insanın kendisini, toplumu, doğayı ve evreni anlama çabasıdır. Bu anlayıştan yoksun olanların felsefeyle ilgilenmesi felsefeye olan düşmanlığından kaynaklanmaktadır.

Aileler çocuklarını yuvarlak bir taş gibi görüyor ve onları kendi yapamadıkları eylemler için yüksek bir uçurumdan yuvarlıyor. Çocuk 5 yaşında kendi bilincine vardığında bir yola doğru gittiğini ve bu yolun kendi yolu olduğunu düşünüyor. Oysa onu o yola iten bir anne-baba vardır. Bazı çocuklar bunun farkına varır ve bu yolda kendini zor da olsa durdurur ve kendi yoluna gider. Ancak büyük çoğunluk bu yolun kendi yolu olduğunu düşünür ve yuvarlanmaya devam eder.

Bilinçdışı saldırganlık içgüdüğü olanlar, küçük hataları büyüterek kişiyi saldırganlığa teşvik eder. Böylelikle topluma kendinin değil, karşısındakinin saldırgan olduğunu göstermeye çalışır. Bu aklanma yöntemi, toplum içerisinde tuttuğu için çok kullanılan bir yöntemdir.

Gücünü kendinden almayan bireyler, sürülerin istekleri altında ezik düşerler. Bu insanlar için doğru veya gerçeğin bir anlamı yoktur. Gözleri hep dışarıda; “bana ne derler?” telaşındadırlar. Öz-yapıları eksik olan bu insanlar kimlik arayışlarını öz-temeller üzerine değil, çıkara dayalı kaygan zemin üzerine kurarlar.

Gençler siyasî partileri bir aile işlevi olarak görür. Birçoğu anne babasının kendisine yüklediği sorumluluktan kurtulmak için siyasî partilere üye olur. Bunlardan bir kısmı parti içerisinde bir görev üstlenmişçesine anne-babasının yüklediği sorumluluğu parti adı altında yerine getirdiğini düşünür. Ailenin önemi kişi parti içinde iken azalır. Çünkü bu büyük ailede kişiye düşen sorumluluk ailede düşen sorumluluktan katbekat küçüktür. Zaten parti, o kişinin yerine birçok sorumluluğu yüklenmiştir. Örneğin parti dergi çıkardığında, kişi, kendini dergi çıkarıyor gibi duyumsar. Ama çocuk ailede kendine düşen görevi bir başkasına yükleyemez. Kişi ile parti arasındaki ilişki genellikle kısa sürer.

Sol ideoloji ve Saptırılmış Eylem – “Bir anne cadde kenarında mendil satıyor, kucağında çocuğu. Bu zulüm, bu yoksulluk, bu ezilmişlik ve bu eşitsizlik. Elimizden bir şey gelmiyor. Tek başımıza bir şey yapamıyoruz. Birlik olmamız, örgütlenmemiz lâzım. Çünkü tek başımıza güçsüzüz.” İlk sapma burada başlıyor, bireyin gücünü küçümsemekle. Sonra birlikteliğin verdiği o güç; gerçekten, kolektif eylemler güzel bir dünyaya adımın güzel bir örneği olabilir. Bir elin nesi var iki elin sesi var! Zulmü, yoksulluğu, ezilmişliği, eşitsizliği yok edebiliriz. Yok edebiliriz; ama bu kez farkına varmadan hayalî bir ilişkinin içinde kendimizi buluyoruz. Amaçlardan, eylemlerden sapıyoruz, hayalî ilişkinin tuzağına düşüyoruz. Birilerini kurtarayım derken kendimizi yok ediyoruz. Çünkü amaçtan sapıyoruz, saptırılıyor. Belki de vicdanımızdan kaçıyor, vicdanımızı rahatlatıyoruz, üretmenin, birey olmanın sorumluluğundan kaçıyoruz. Kolektif eylemle üretileni sahipleniyor, kendi eylemlerimiz gibi göstermeye çalışıyoruz. Böylelikle kendimizi yapılmamış bir eylemin sahibi gibi göstererek gerçek olandan uzaklaşıp, vicdanımızı rahatsız eden unsurlara perde çekiyoruz. “Üretemeyenler sürekli yalan üretir” derdi bir hocam. Bireyin kendi gücünü kolektiflik adı altında sömürüyor, yok ediyoruz. Üretmesi gereken bir fabrikayı yıkıyor, gerçek eylemin önünü kesiyoruz.

Entelektüellerde İdeolojik Mahalle Baskısı – Yıllarca dinî ideolojiye sahip kişilerin dindar olmayanlara karşı mahalle baskısı yapıldığı söylenirdi. Özellikle kadınların başörtüsü konusunda bu konu çokça dile gelirdi. (Teoloji Sempozyumu’nda mahalle baskısı yüzünden başlarını örttüğünü söyleyen kadınlar bu baskı yüzünden farklı düşünemediklerini söylemişti.) Tabii burada konu türban olunca rahatça konuşabiliyoruz. Çünkü ortada bir ideolojinin nesnesi var: türban. Oysa konu din-dışı ideolojilere geldiğinde böyle bir ideolojik nesne olmadığı için kişinin kafasını neyle örttüğünü göremiyoruz. Göremediğimiz için de o kişinin özgür düşünen biri olduğu kurgusuna kapılıyoruz. Oysa din-dışı ideolojilerde de zihni örten, kişiyi ideolojik mağaraya hapseden ve bu mağarada gölgelerle meşgul olmasını sağlayan bir mekanizma var. Hatta “özgür düşünüyoruz” denilerek aslında ideolojik fikirler dışında farklı düşüncelere kapılarını kapatan bir sistemle karşı karşıya kalırız. Farklı düşünmeye çalıştığımızda ise ortada bir mahalle baskısını hissederiz: “Ya o ideolojik topluluğa aykırı hareket edersem” korkusu zihinleri sarar. Bu nedenle ideolojik zihinler sadece “kendi” fikrini taşıyan bireylerle iletişim kurarak özgür düşünme yollarını kapar. Kendi gibiler ile ancak hareket edebilir. Yeni bir din doğar, nesnesi –kendi olan– bir din.

Mülkiyetten İdeolojiye Sahiplenmenin Öteki Yüzü – Oy sistemi, belli bir ideolojisi olan partilerin seçmen avına çıkması ve vatandaşların “birlik oluyoruz” adı altında hayalî bir ilişkinin içinde kendisini bulması ile sonuçlanır. Mülkiyet isteğinde bulunan ve cenneti parsellediğini düşünen dinî ideolojinin bir benzeri, bu oy sistemi ile vücut bulmaktadır. Toprağı, taşı veya cenneti hâkimiyeti altına alamayanlar insan zihinlerini ele geçirerek mülkiyet isteğini tatmin etmektedir. Zihinleri, (hayalî bir ilişkiden doğan ideoloji ile) ele geçirip o zihinleri kontrol ederek gerçekte konamadığı mülkiyete bu şekilde ulaşmaya çalışırlar. Nasıl ki dinî ideolojinin kurbanları cennet hayali ile yaşıyorsa diğer ideolojik zihinler de, ele geçirildiğinin farkına varmadan onlara vadedilen hayalî bir yaşam ile uyutulmaktadır. Burada doğru veya yanlış ideoloji tartışmasının yerini cennet-ütopya ikilemi almaktadır.

İnsanlar belirli bir düşünce sistemi altına (ideoloji) bilinçli olarak girmezler. İdeolojik aygıt bilinçdışı olarak insan zihninde yapılır. Kişilerin ihtiyaçlarına, konumlarına ve sosyo-ekonomik durumlarına göre bu aygıtlarla karşılaşır. Dinî ideoloji, sağ/sol ideoloji, kapitalist ideoloji, vb. vb. Ben bu ideolojilerin doğruluğu veya yanlışlığı ile ilgilenmiyorum. Benim burada söz ettiğim şey (ki ideolojik bir birey bunu anlamazlıktan gelir) bireyin zihninin ideolojik aygıtlar tarafından yönetildiği gerçeği ile ilgilidir. Her gün televizyon izleyen birinin, alışveriş şekli nasıl değişiyorsa sosyal zeminde her gün bu ideolojik söylemlere maruz kalan birey de seçimlerini ideolojik aygıtın yönlendirdiği biçimde yapmaktadır. Örneğin anne-babasına karşı aile ideolojisi, öğretmenine karşı okul ideolojisi, patronuna karşı iş ideolojisi bunlardan sayılabilir. Ailede anne-babasının sözünden çıkmayan biri, okulda öğretmenine, iş yerinde patronuna, sendikada yöneticiye, partide başkanına, otobüste şoföre karşı –kendi zihnini ortaya koyma açısından– güçsüzleşir, yeteneksizleşir, köleleşir ve ideolojik bir aygıt hâline gelir. Sonra biz de “neden bu ülke bu hâlde, neden bu ülkede dünya çapında insanlar çıkmıyor” diye yakınıp dururuz. Burası ideolojiler ülkesi; kimse kendi aklınızı kullanmanıza izin vermez. Bir tarafta din, bir tarafta siyaset ideolojisi sizi kendiniz olma “lüks”ünden alıkoyar.

Lacan’a göre insan Dil’in içinde doğar. Biz buna kabaca aile ideolojisi diyebiliriz. Birey, yetişkinlik çağına doğru bu aile ideolojisinden çıkmak ve bu kabuğu kırmak ister. Bu kabuğu kıramayanlar ve kendi öz yeteneklerinin farkına varıp onu kullanamayanlar başka bir kabuğa (ideoloji) girerler. Siyasî/dinî ideolojinin içinde bir ideolojik özne olarak yaşamaya devam ederler. Bu bireylerin temel sorunu anne ile imgesel bir yaşamı sürdürmelerinden kaynaklanmaktadır. Ayna evresini yeterince tamamlayamadıkları için ve “Babanın-Adı” yeterince yasa görevi görmediğinden, anne ile olan o bütünlük ve tamamlanmışlık hissi bireyi ideolojilerin içine itmekte ve radikal bir aktivist olmaya dek götürmektedir.

Dinî ideoloji ile toplumsal cinsiyet ideolojisi aynı değirmende öğütölüyor ve ikisinin kaynağı da aynı gibi.

Politik eylem bilinçdışı bir saldırganlıktır ve bu saldırganlık “karşı ideolojiye” değil, içe-dönüktür. İçe-dönük olmasının nedeni ise politik bireyin kendine olan saldırganlığındandır.

Babalar kendi gücünü gösterdiğini düşünerek çocuklarına bağırır. Hatta onlara el kaldırır. Oysaki çocuklar babalarından daha zekidir. Çocuklar biliyor ki; babalarının bu davranışı onun ne kadar güçsüz ve zayıf olduğunu göstermektedir. Bir olayda veya herhangi bir zorlukta veya bir sıkıntının üstesinden gelmede babalar ne kadar düşünceli, sakın ve iletişim hâlinde ise çocuklar o babayı o kadar güçlü görürler. Oysa kızan, bağırın, terör estiren bir baba çocuklarının gözünde kendi güçsüzlüğünü ele verir. Böyle babaların çocukları kendine güven duyamaz. Duyamadığı için başarılı da olamazlar. Ve baba söylenir durur: “Bu çocuk neden başarısız?” Oysa başarısız olan babanın kendisi. Ve iyi bir baba olmak kendi başarısızlıklarının farkına varmakla başlar.

Modernizm, postmodernizm, pozitivizm, materyalizm, kaba-materyalizm, monizm, dualizm, vb. vb. Tüm bu olgulara baktığımızda kafamız oldukça karışıyor. Biraz basitleştirmek gerekirse iki farklı kutup, iki farklı yöne çekilen olgular bunlar. Biri toplumsal olandan –uygarlaşmadan– söz ederken diğeri bireyleşmeden –doğallaşmadan– söz ediyor. Biri “içgüdülerimizi bastırmadan yaşayalım” derken diğeri “toplumsal kuralları gözeterek yaşayalım” diyor. Biri toplumsal ilişkiler uğruna bireylerarası ilişkileri ve bireyin içdünyasını bir kenara atarken biri toplumu, uygarlığı ve Öteki’ne dayalı bir yaşamı bir kenara atıyor. İki kutup da bu olguları kendi bünyesinde taşıyor.

Dört yaşına kadar birey olan çocuk dört yaşından sonra toplumsallaşıyor. Tekrar çocuk olmak için, bireyin bazı olguların farkına varması ve bazı yanılısamalardan kurtulması gerekiyor. Toplum ile sıkı sıkıya ilişki kurmuş bireylerde bu yanılısama devam eder. Bu bireyler toplumsal olanın konumuna göre konumlanır. Öznenin merkezi bu bireylerde kendileri değil Öteki’dir. Ancak Öteki değişirse kendisi de değişebilmektedir. Bu bireylerde toplum önem kazanır. Bireyin ilişkileri, dünyası ve psikolojisi bu bireyleri ilgilen-dirmez. Çünkü bu bireyler dünyaya hep Öteki’nin gözü ile bakarlar. Çünkü kendilerini, kararları kendileri veremeyecek kadar küçük görürler. Bir kısmı sıkı sıkıya Tanrı’ya bağlıyken bir kısmı da sıkı sıkıya bir ideolojiye bağlanır.

Pozitivizme karşı son yıllarda yapılan eleştiri ve tutumları bir türlü anlayamıyordum. Evet, pozitivizmin bakış açısı sağlamdır. Yani (duyu organlarımız dışında) algılanan her şeye karşı şüphe ile bakarız. Tabii yıllar geçtikçe ilgi alanlarım genişledi. Özellikle Freud'un psikanalizi çok ilgimi çekti. Aslında ilgi alanlarımın çoğunluğu kendi sorunlarım ile ilgiliydi. Sorunlarım beni bazı konulara itiyordu. Evet, kanıtlayamadığım şeyler vardı. Ama gözlemlediğim kadarıyla bunlar doğru olmalıydı. Şimdi pozitivizm bakış açısına sahip arkadaşlar gözleri kör biçimde kendi bakış açıları dışında herhangi bir bakış açısına hunharca karşı çıkıyorlar. Tabii sorun bakış açısından kaynaklanmıyor. Sorun kişinin durduğu nokta ile ilgili. Benim temel sıkıntı olarak gördüğüm şey şu: Bu insanların asıl sorunu toplum olma ile birey olma istekleri arasında karar verememiş olmaları. Birey olmakla toplumun bir bireyi olmak farklı şeyler. Evet, özgür bir birey olup toplumdan uzaklaşmak istiyorlar; ama toplum buna bilinçdışı olarak karşı çıkıyor. Bu yüzden birey kendi isteklerini bilinçdışında toplumun isteklerini ise bilincinde tutmaya çalışıyor. Bu bir çatışma doğuruyor. Yani birey kendi istekleri olana karşı çıkıyor. Bilinç, duyduğu-gördüğü şeylerle ilgilenirken (pozitivizm) bilinçdışı, olan ama görülmeyen-duyulmayan şeylerle ilgileniyor. Kişi bilinçdışına karşı savaşırken aslında bunu benim gibilere yansıtarak bu savaşında kendini haklı çıkarmaya çalışıyor. Karşı çıktığı şey aslında kendisinde var. Kendi ile savaşında beni kullanarak zafere ulaşmaya çalışıyor.

Bilimi ideolojiye buladıgımızda korkunç bir şeye dönü-şüyor. Bilim, bilim olmaktan çıkıp kişinin zihni hâline geliyor ve sanki bilimi kurtardığında kişi kendini de kur-taracağını sanıyor. Oysa kendi herhangi bir bilim üretme-miştir. Başkasının ürettiği bilimle kendi zihnini tamam-lamaya çalışmak ideolojinin işidir. İdeolojiler özne üretir. Akademik söylem bunun için vardır. Bilgi yükleme yolu ile insan olabileceğimiz yanılsamasını yaşarız. Oysa kendi varlık nedenimiz başkasıdır ve biz bunun farkına varama-yız. Sorgulamadan kabul eden, tek bir bilimsel yöntemin olduğuna inanan insan ile mücadele etmek cahille müca-dele etmekten daha zordur.

(Günümüzde de) “Halk”; “felsefeci”yi, Tanrı’nın insanların sorunlarını çözmesi ve onlara karşılıksız hizmet etmesi için yeryüzüne gönderdiği; yemek yemez, su içmez, ilahî hatta “peygamberimsi” bir varlık olarak görüyor. Olayın ilginç yanı ise felsefecilerin gerçekten de kendilerini bu iş için bir varlık tarafından seçilmiş olmalarına inanmalarıdır. Efendi-Köle İlişkisi.

Tanrı, biz öldükten sonra bizi öteki dünyada yaşatmayı “garanti” etmeseydi ona bugün olduğu gibi inanç duyabilir miydik? Eğer ki Tanrı biz öldükten sonra bizi cennetine veya cehennemine kabul etmeseydi bugün olduğu gibi ona sevgi besler miydik? Öteki dünyayı vadetmeyen bir güce/varlığa Tanrı diyebilir miydik? Veya o varlık yüce olabilir miydi? Şunu diyebilirsiniz: “Tanrı’nın gücü her şeyi yaratmaya yeter ve bu nedenledir ki, öteki dünyayı da yaratma gücüne sahiptir.” Peki Tanrı bizim ölüm karşısında duyduğumuz “acı”yı –öteki dünyayı yaratmış olmasına rağmen– dindirebilme gücüne sahipse neden bu dünyadaki yaşamda bizi sonsuza kadar yaşatmama karşısında Tanrı’ya öfke duymuyoruz. Tüm çelişkilere rağmen Tanrı’nın gücü bu sorulara cevap bulamamızda yatmakta gibi gözükmektedir. Tanrı’ya olan inancımızın temel nedeninin, Tanrı’ya dair kesin kanıtın olmaması olduğu söylenebilir mi?

Çok şey kazanabilirsin, hem de kaybettiklerini göremeyecek denli; ama değerlerini tartmayı da bileceksin.

Çocukken bir dere kenarına vardığınızda kendi kendinize sorarsınız: “Bu sular nereye akıyor?” Yıllar geçer ve büyürsünüz; her şey tersine döner ve bu kez ırmak sorar: “Bu insan nereye akıyor böyle?”

Önce ateş yaktılar, sonra ampul!

İnananlar iki rüya görür:
Birincisi akşam uyuyunca;
ikincisi sabah kalkınca.

Kendini analiz etmede sorun yaşayanlar psikanalizle yüzleşemiyor.

“Su”ya zaman verdiğinizde çözemeyeceği madde yoktur.

İnsanlar acı çekmediği, sosyal bir zorluğa düşmediği süreçte doğru/bilge insana görünmüyorlar.

Neden düşündüğünü bilmeyenlerden korkuyorum. Çünkü sürekli kendilerine zarar vermekle kalmıyor, bize de zarar veriyorlar.

İnsanın kendi dışında arzusu yoktur. Çünkü insanın kendisi bir arzudur.

“Ölüm içgüdüğü nedir?” diye soruyorlar: Bir komutan öldüğünde onun için ağlarlar. Aslında ağlayan komutanın insanlardaki yansımasıdır. Komutan insanlar aracılığı ile kendine ağlar. İşte ölüm içgüdüğü budur. Bir de yaşam içgüdüğü var. Onlara kimse ağlamaz. Çünkü onlar gülerek giderler ölüme: Bruno gibi...

Bir insanın söylemlerini ailesi hakkındaki düşüncelerine oranlayın; hemen hemen eşit çıkacaktır.

Otorite, çocukluk ile yetişkinlik arasındaki bağlantıyı koparır.

Hiçbir isteğin yoksa her şey senindir.

Her şeyimiz ortada iken, hiçbir şeyi olmayana yem olabiliyoruz.

Üretilmemiş (kopyalanmış) zihin akıldışı çalışır.

Sosyal statünüz yüksekse saldırganlık içgüdünüzü masum insanlara yansıtmakta ustalaşırsınız.

Sosyal statünüz yükseldikçe saldırganlığınız artacak, saldırganlığınız arttıkça yeni maskeler takacaksınız.

Sosyal statünüz yükseldikçe, ölüm içgüdünüz daha fazla artacaktır...

Demokrasi: “Teslim ol. Seni temsil etmeye geldim.”

“Cinsiyet, bir din gibi yapılanmıştır.”

İdeoloji, halkın afyonudur.

Tanrı'dan umudu kestiler, felsefeye sarıldılar.

Her şey iki şey arasında yaşıyor: Şaka ve Gerçek.

Kabul edelim, hepimiz yalnızız.

Tüm önsözleri, özsöz ve aforizmaları okuduk; tüm filozof/
düşünür ve edebiyatçıların adlarını öğrendik. Elimizde bir
fare; kovalayıp duruyoruz. Arkamızdan gelenden habersiz.
Tut ki maymundan geldik.

Bugünlerde hiçbir şiir / insanı alıp götürmüyor / uzaklara
Ama şair yazmaya devam ediyor / yağmuruna dokunup /
Öptüm uzağını / çünkü yağmurdu ikimize birden dokunan

Bağıra bağıra
Sana sonsuzluğu vermek isterdim
Ama sonsuzluk ellerimden de büyük
Gözyaşlarımdan ağır
Bakışlarımdan da derin

Ayak ayak üzerinde / oltasını atmış bekliyordu
Kancası derin / ve ipi uzuncaydı
Tuttuğu her balık / bir şeyleri yok ediyordu
Yok ettiği her şeyle / içindekini büyütüyordu
Aslında o kendisini değil / başkasını yaşıyordu
Bir sigara yakıyor / uzun bir yolda / kendi yok oluşunu
izliyordu

En basiti oldum gözlerinde...
Çorak bir tarlada bir ağacın gölgesinde...
Bir yaprak düştü yere.
Yağmurlar yağdı,
Fırtınalar esti.
Basit bir yaprak,
Sürüklendi...
Kurudu ve eridi.
Her şey bitti derken,
Yeni bir gölge
Yeni bir yaprak doğurdu.
En basit insan dahi sustu...

Gökyüzüne bakıp / sonsuz bir sözcük söylemek istiyorum
O bunu biliyor / ama sonsuzluktan korkuyor

Hey dünya!
Bu ne hız?
Böyle savurup durma...
Bir dur dinlen.
Biliyorum acı çeken çok.
Acımasın diye mi,
Bizi böyle delice savurman?

Hey çocuk / o bakışın bir nota olsun
Bir araya gelin / birlikte gülelim
Gökyüzüne bakışımız / bir şarkı olsun

İdeoloji kimileri için güzel bir ütopya, kimileri içinse insanları yok eden bir araç hâline gelebilir. İyi de kötüyü de içinde barındırabilir. Birini yüksek değerlere sahip bir devrimci yaparken birini halkını öldüren bir katile çevirebilir. Güzeli de çirkini de yaşatabilir ideoloji. Bazılarını bir intihar eylemcisi, bazılarını ise bir kahraman yapabilir. Sevgiyi de nefreti de içinde taşır. Bunlar bir ideolojiden çıkabilir ve bizler bu ideolojilerin tarafı ya da karşıtı olabiliriz. Ancak tüm bunlar hayalî ilişkiler ağının bir parçası olarak insanların yaşam süresi içerisinde oyalandığı tatlı ya da acı bir oyun gibidir. Bir şeyi ne kadar çok savunursanız o kadar yaşamın dışında hayalî bir dünyada yaşarsınız. (Bu tuzığa ben de düşebilirim.) Mutluluk, Hitler'in Yahudileri yok etmesinde gizli olabildiği gibi Che Guevara'nın Bolivya dağlarında devrim yapmasında da gizli olabilir. Hayata anlam verebilmek için bir "değer"e sıkıca sahip olmamız gerektiğini hissederiz. İşte bu "değer" ideolojinin kendisidir. Bu bir çocuğun dış dünyadan kendini soyutlayıp oyuncakları ile oynamasına benzer. Her şeyden habersiz bir şekilde oyuncakları ile oynayan çocuk mutludur ve karnı acıkmadıkça oyununa devam eder. Kimseye zararı yoktur ve dışarıdan onu izlediğinizde, onun mutluluğunu hissedebilirsiniz. Aynı şekilde başka bir çocuk oyuncakları ile kavga edebilir ve onları kırarak rahatlamaya çalışır ve biz bu duruma diğer çocukta olduğu gibi sessiz kalmayız; müdahale eder, onu sakinleştirmeye çalışırız. Yetişkinlik çağında bu oyun, ideoloji oyunu olarak devam eder. Artık oyuncakların yerini gerçek nesneler hatta insanlar almıştır. Ancak yetişkinler artık çocuk değildir ve hayalî bir dünyanın içinde yaşamak bir çocuğun oyun oynarken

dünyadan bihaber oluşu gibi yetişkinlerin de gerçek nesneler ile oynarken hayalî dünyanın dışını görememesi ne kadar onaylanır bir durumdur? Çocuğun karnı acıktığında dış gerçeklik gelir ve çocuğu oyundan alıkoyar. Peki, bir ideolojik özne nesneler ile oynarken, hangi neden onu dış gerçekliğe çağıracaktır?

İdeolojilerin en yoğun olduğu ama neredeyse hiç tartışılmadığı bir merkez var: Siyaset. Siyasî ideolojilerde bireyler entelektüel birikime sahiptirler ve kendilerinin özgür olduklarını düşünürler. Özellikle ailelerinden kopmuş gençlerin sığındığı bir limandır siyasî ideoloji. Yeni ve geniş bir aile. Elbette cezbedicidir. Çünkü teorileri, manifestoları, eylemleri, amaçları kısaca her şeyi önceden bellidir ve bu belirli dünyanın içine girmek ve önceden belirlenmiş bu olguları benimsemek bir yasaya bağlı olmayan gençler için bir mutluluk kaynağı olabilmektedir. Siyasî ideolojiler gençlerin enerjilerini alıp ideoloji çarkının döndürülmesinde kullanır. Bir bakıma ülkenin enerjisini yani gençlerin hayallerini ideolojinin çıkmaz sokağında eritir. Gençlerin umut ve hayalleri bu çıkmaz sokakta otuzlu yaşlarda son bulur. Bir ülkenin devriminde rol oynayacak gençler buralarda buharlaştırılır. İdeolojiler gençlerin hayal ve umutlarını yıllar içerisinde tüketirken gençler bunun farkına çoğunlukla varamaz. Kendi yeteneklerini kullanabileceği yılları ideolojinin çıkmaz sokağında bir hiçe dönüşür. İdeoloji gençlerin mutluluk hayallerini sömürür ve yıllar sonra onların kucağına içi boş bir hediye sunar: “Biz çok yanlış yaptık.”

Peki, neden böyle oluyor? Ülkenin gençleri geleceğini kendi inşa etmeli. Doğrudur; ama bunu maalesef geçmişten

gelen birikimin yardımı ile yapabilmektedir. Gençlerin ülke geleceğinde söz sahibi olmaları gerekir ve onların yetenekleri yine onların geleceğine yön verebilmelidir. Maa- lesef ülkemizde ideolojiye sarılan gençlerin hayalleri sanki bir şey yapıyor-muş gibi yapan siyasî ideolojilerin kuca- ğında son bulmaktadır. Peki, bu “mış” gibi yapan siyasî ideolojiler ne yapıyor da gençlerin kendi yeteneklerini bir çark içinde eritiyor? Bu ideolojilerin yaptığı şey, her şeyi yapıyorlarmış gibi gözükmeleri. Ne yapıyorlar, her şeyi! Okuyorlar, düşünüyorlar, kitap yazıyorlar, dergi çıkarıyor- lar, eylem yapıyorlar, tartışma yürütüyorlar. İçerikleri, ni- telikleri veya kaliteleri önemli mi? Onlara göre nitelik ve kalite var. Ama önemli olan; taraftar topluyorlar mı? Aslın- da kendilerini yaşatacak kadar topluyorlar; ama bir türlü bu çalışmalar nitelikli ve kapsayıcı bir yapıya dönüşmüyor, dönüşemiyor. Bunu nereden anlıyoruz? Geçmişe bakarak! Yıllar geçmiş ama sonuç olarak geleceğe bırakılmış birkaç anıdan başka bir şey ortaya çıkmadığını görüyoruz. Elbette her ideoloji kendisinin doğru olduğunu ve doğru eylemler yaptığını düşünür. Ama aslında içinde bulundukları yer bir çıkmaz sokak ile sınırlı değildir. Ayrıca bir ideoloji balo- nunun içindedirler ve dışarıdan kendilerine bakmadıkça bunu asla göremezler. Elbette bu çıkmaz sokağın duvarları yıkılacaktır. İnançları onları ayakta tutuyor olabilir ama bu balonu fark etmeden veya ideoloji gözlüklerini çıkarma- dan asla dış gerçekliği göremeyeceklerdir. Çünkü ortada bir duvar yoktur.

Her ideolojinin sonu “kandırıldık” sözü ile biter. Ama as- lında pratik anlamda kimse kandırılmaz. Herkes kendi çıkarı doğrultusunda bir ideolojiyi benimser. İntihar eden kişi nasıl ki acılarından kurtulmak gibi bir yarar içindeyse

ideolojilerde de hep bir yarar söz konusudur. Yüce değerler bu kişinin yaşamında ikinci plandadır; çıkar gözetilmeyen ideoloji, ideoloji olmaz. O ideolojiden ekmek yediğiniz sürece kendinizi kandırılmış olarak düşünmezsiniz. İnsanın bencilliği en üst değerler söz konusu olduğunda bile hep ön plandadır. Evrimsel-doğal içgüdümüzü hiçbir ideolojiye kurban etmeyiz. Ama genellikle bu içgüdü ile ideoloji tencere ve kapağı gibi üst üste binerler.

“İdeoloji bir hayalin tasarımıdır” derken Althusser aslında bir gerçeğe dikkat çekiyor. Genellikle sadece ideolojilerde değil bireyin kendi yaşamında da hayalî ilişkiler sürüp gider. Siyasal veya toplumsal bir ütopya veya bir kahraman veya önder hayali, insanların yaşamında büyük önem taşır. Ancak bir hayal olduğu sürece bu önemini koruyabilir. Nasıl ki değer verdiğimiz şeylerin önemi bizden uzaklaşması ile doğru orantılı ise ideolojilerde de olmayacak hayaller daha çok değer görür. Bulamadığımız bir kitap bizim için çok değerlidir. Veya kaybettiğimiz bir eşya veya yakınımız! Değer verilecek şey hep uzakta olmalıdır. Varılması gerekmiyor! Hatta uzak olması daha iyidir. Çünkü amaç hedefe varmak değil yolda olmaktır. Ama bu yol çıkar taşları ile döşenmiş bir yoldur. Hiçbir kadına bakmayan bir sofunun bile cennette erişeceği bir çıkarı vardır: huriler. Ütopyalar güzeldir çünkü hayalî ilişkilerimizde “anlamı olmayan bir yaşam”ın içinden bize yüklü anlamlar verir ve bireyin yaşam içerisinde tutunmasına hatta eş edinip genlerini bir sonraki kuşağa aktarmasında önemli görev üstlenir. İdeoloji, genlerin bir sonraki kuşağa aktarılmasında bir mekanizma görevi üstlenir gibidir. Yaşamdan anlam bulamayan, kendi yeteneklerini ortaya koyamayıp ezildiğini iddia eden, etik değerleri hiçe sayıp masum rolü oynayan,

türlü idealler uğruna savaştığını söylenip bunu yaşamında ortaya koyamayan, sorumluluklarını yerine getirmeyip kendini acındıran, yetersizliklerini hep başkasına bağlayıp kendini aklamaya çalışan insanların tek tutundukları dal umut ve hayaldir. Bu insanlar bulmamak üzere hep kendilerini ararlar. İdeoloji gözlüklerini veya bir ideoloji balonu içerisine girdikten sonra gerçeklik ile aralarına büyük mesafeler koyarak hayallerle yaşarlar. Hayaller bu insanların yeteneklerini görmesini engeller, sorumluluklarını yükleyecek merciler yaratır ve âcizliği örten bir örtüye dönüşür.

Kısacası insanlar ideoloji ile aynadaki gerçekliği bir hayale çevirirler. Sinemada, televizyonlarda gördükleri şey ne kadar ilginç ve sıradışı ise onun büyüüne o kadar kapılırlar. Çünkü görmek istedikleri şey gerçeklik değil hayalî bir dünyadır. Peki, neden hayalî bir dünyada yaşar ki insan? Bunun cevabı çocukluk çağında geçen olaylarla ilgili olabilir. Kısacası bir insanın yaşamöyküsü o insanın kişiliğinde bir ayna görevi üstlenir. Elbette bu uzun yaşamöykümüz bizim bilinçdışımızda durur ve ona erişmek isteyen çok az insan vardır. İnsanlar yaşamlarını ondan kaçmak üzerine kurmuştur.

SÖYLEŞİ I

Düşünbil Dergisi'nin İmtiyaz Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni Olcay Yılmaz ile 2013 yılında yapılan, ancak yayınlanmamış bir röportajı sandıktan çıkarmaya karar verdik.

Cemre Topcu: Merhaba Olcay Bey. Sizi çoğu kişi yazılarınızdan tanıyor. Konuşulacak çok şey var ancak öncelikle bize kendinizi, kendi ifadelerinizle anlatmak ister misiniz?

Olcay Yılmaz: Klasik anlamda söylemem gerekirse düşünen, sorgulayan, merak eden, okuyan; üretmekten ve paylaşmaktan mutlu olan biriyim. Her ne kadar geç kalmış bir kitap okuru olsam da kendimi bildim bileli insanı, toplumu, doğayı ve evreni sorgulamaya çalışırım. Çevremdeki kültürel yoksunluk beni çok sonraları bilimsel düşünce ile tanıştırsa da yeniliğe hep açık oldum. Kendimi okumakla, yazmakla ve paylaşmakla yenileyebiliyorum. Sürekli değişen ve gelişen bir zihinle yaşamak beni mutlu ediyor. Bu zihinle kendimi, toplumu, doğayı ve evreni daha iyi tanıyabiliyorum.

C.T.: Düşünbil ve Libido dergilerinin editörlüğünü yapıyorsunuz. Dergi girişimi nasıl ortaya çıktı? Bizimle editörlük serüveninizi paylaşır mısınız?

O.Y.: Dergi çıkarmaya okuduğum üniversitede katıldığım bir kulüp aracılığıyla başladım. Her ne kadar amatör bir dergi çıkarmaya çalışsak da bu girişim beni dergiciliğe itti. Bu dönemde “Düşünsel” adında bir bülten çıkarmaya başladım. Sekiz sayı çıkan bu bülten Düşünbil'in bir ön girişimi sayılırdı. Bir yıl sonra da, 2007 yılında Düşünbil Dergisi çıktı. Her şey amatör olarak başlamıştı ve o günden bu güne hâlâ amatör bir ruhla bu serüveni sürdürmeye çalışıyorum. Tabii sonradan başka dergi çalışmaları da oldu. Libido Dergisi de bunlardan biriydi.

C.T.: Yedi yıldır Düşünbil Dergisi ile –bir nevi– uğraşıyorsunuz. Dergi sıkça yenilendi, ufak tefek değişimler oldu. Hatta Libido Dergisi artık devam etmiyor sanıyorum. Yaşadığınız ekonomik

sorunları nasıl atlattınız? Özellikle yeni bir dergi çıkarmak isteyen arkadaşlarımız oldukça merak ediyorlardır.

O.Y.: Herhangi bir dergide çalışmamış bir insan dergiciliğin ne denli zor olduğunu bilemez. Hele ki dergiyi tek kişi çıkarıyorsa zorluğunu anlatmaya kelimeler yetmez. Ancak dergicilik sevilecek yapılan bir iştir. Sevmeyen biri uzun süre dergiyi yürütemez. Ayrıca dergi çıkarmak büyük bir maddî gelir kaynağınızın olmasını gerektirir. Maddî geliriniz yoksa dergiyi bir yıldan fazla çıkartamazsınız. Peki, “bunu nasıl başarıyorsunuz?” diye soranlar var. Dergicilik bir gönül işi ve her ne kadar tek başıma bu işi yürütsem de ara dönemlerde çok arkadaşımız dergiye destek verdi ve hâlâ birçok arkadaşımız bu desteği sürdürmektedir. Bunun dışında dergiye reklâm almak için çok çaba harcadık. Dergiler ya reklamlarla (sponsor) ayakta kalır ya da satışlarla. Dergi satışları ülkemizde ne yazık ki çok aşağılarda... Bu nedenle iş daha çok reklâm bulmaya kalıyor. Reklâm bulamadığımızda dergiyi çıkartamama tehlikesi ile karşı karşıya kalıyoruz. Örneğin geçen sayıyı neredeyse çıkartamıyorduk. Bu tür olumsuz yanları elbette ki var. Ama Düşünbil bugün hâlâ var ise bu, derginin insanlar tarafından ilgi görmesinden kaynaklanıyor. İnsanlar sanırım Düşünbil’i seviyor. Biz de onları elbette!

C.T.: Düşünbil Dergisi’nde pek çok farklı alanla ilgili yazılar okuyoruz. Dergi sayfanızda da “felsefe, bilinç, cinsiyet, genetik, sanat, fizik (...)” gibi farklı alanları kapsadığınız belirtiliyor. Bu kadar farklı konulara değinme süreci nasıl işliyor? Bize pek kolay görünmedi.

O.Y.: Kişisel olarak benim insanı, toplumu, doğayı ve evreni sorgulamaya çalışma çabalarım dergide de kendini gösterdi. İnsanı anlamak için psikanalize, toplumu anlamak için sosyolojiye, doğayı anlamak için biyolojiye, evreni anlamak için fiziğe ve tüm bunları anlamlandırmak için felsefeye gereksinimimiz vardı. Bunun dışında kültürel olanla biyolojik olanı ayırt etmek için fen bilimleri ile sosyal bilimler arasında bir köprü kurmamız gerekiyordu. Tüm bunları bir laboratuvarla araştırıyoruz ve bu laboratuvar Düşünbil olmuştü. Örneğin sosyal olanla biyolojik

olan arasındaki ayrımı kavramamız gerektiğinde psikanalize başvuruyoruz. Böylelikle gen mi, mem mi sorusunun yanıtını psikanaliz sayesinde kolayca bulabiliyoruz. Bunun dışında yine zihinle ilgili araştırmalarda zihnin yapısını anlamak için nöroloji ile felsefe arasında bağlantılar kuruyoruz. “Zihnimiz nasıl oluşuyor?”, “İnsan davranışlarında özgür müdür?”, “Ahlak nedir?” gibi temel soruların yanıtını arıyoruz. Elbette ki böylesi bir bilimsel bakış kolay değil; ancak, bu bir süreç ve eksikliklerimizi tamamlamak için daha çok çalışmamız gerektiğini biliyoruz.

C.T.: Dergilerle ilgili son bir sorum daha olacak. Düşünbil, fazlaca reklâm içeren, genel dağıtımında ve sürekli göz önünde bir dergi değil. Okurların dergiye nasıl ulaştıklarından bahseder misiniz?

O.Y.: Düşünbil bireysel bir çaba ile çıkan bir dergi. Ayrıca önüne gelen herkesin takip edeceği bir dergi değil. Hayat ile problemi olan, bir şeylerin değişmesi gerektiğini düşünen insanlar ancak bizimle iletişime geçiyor. Bu iletişim tabii kolay kurulmuyor. Çoğu kişi dergimizden bihaber! Dağıtımı elden ve sınırlı illerde yapıyoruz. Ama yine de insanlara bir şekilde ulaşmayı başarıyoruz. Bunu da sosyal paylaşım siteleri aracılığı ile gerçekleştirmeye çalışıyoruz. İnsanlar dergiyi daha çok sosyal medya aracılığı ile tanıyor. Abonelikler de genellikle sosyal medya aracılığı ile gerçekleşiyor. Etkinliklerimizi sosyal medya aracılığı ile duyuruyoruz. Bugüne kadar 2000 adet dergiyi okuyuculara sosyal medya aracılığı ile ücretsiz gönderdik. Ayrıca mail ağımız var. Bunun dışında çeşitli mail gruplarımız sayesinde insanlar ile sürekli iletişim hâlindeyiz.

C.T.: Düşünbil İM Yayınları'ndan iki kitabınız yayımlandı. Özellikle Kadın ve Penis kitabı oldukça ilgi çekici. Kısaca kitaplarınızdan bahseder misiniz?

O.Y.: Bir derginin yayınevi ya da bir yayınevinin bir dergisi yoksa mutlaka eksik bir şeyler var demektir. Dergi ve kitap birbirini tamamlayan unsurlar. Dergi yer kaplaması bakımından saklanabilirliği düşük bir materyal. Ancak kitap öyle değil. Kitap bir konuda çokça bilgi edinebileceğiniz ve saklanabilirliği kolay bir

materyalidir. Bu nedenle derginin yanında kitap çalışmalarına da başladım. İlk kitabım *Kadın ve Penis* oldu. Okumalarım evrim ve psikanaliz çevresinde yoğunlaşınca bu iki konu ile ilgili bir şeyler fark etmeye başladım. Evrimsel psikologlar ile psikanalizciler arasında bir iletişim kopukluğunun olduğunu gördüm. Darwin ve Freud aynı kitapta pek yan yana gelmiyordu; gelse dahi birbiri ile çatıştırılıyordu. Oysa Darwin ve Freud birbirini tamamlayan kuramcılardı. Ben de bu kitapta eş seçimi üzerinden giderek bu iki filozof, bilim insanını harmanlamaya çalıştım. Kitap, iyi bir dağıtım yapılamamasına rağmen çok ilgi gördü. Geri dönüşler hep olumlu oldu. Bu nedenle ben de kitabın devamını yazabileceğimi düşündüm. Yakın zamanda kitabın devamı için kolları sıvamayı düşünüyorum.

C.T.: Psikanaliz ile ilgileniyorsunuz. Günümüzde oldukça tartışılan ve bazıları tarafından ötekileştirilen bir konu. Psikanaliz bireye ne kazandırabilir? Kısaca, sizin psikanalize bakışınız ve psikanalizin aydınlanmadaki yeri nedir?

O.Y.: Ben psikanalizi bir tedavi yönteminden çok bir bilinçlenme aracı olarak görüyorum. Psikanalizle insanlar kendi içbenliklerinin derinliklerine inerek kendilerini tanıyabilirler. İnsanlar genellikle bu tür bir yüzleşmeden kaçınıyorlar; bu da psikanalizin bir kenara itilmesine neden oluyor. Psikanaliz, ötekileştirilmiş olan ve rahatsızlık uyandıran bir kuramlar bütünüdür. İnsanlar kendilerini eleştirmekten korkuyorlar, kendileri ile yüzleşmemek üzerine kurulmuş bir yaşam tarzları var ve böylesi bir yaşamdan o kadar çok şey bekliyorlar ki; kendisine ayna tutan bir unsura karşı şiddetle tepki gösterebiliyorlar. Oysa psikanaliz ile insanlar uygarlığın getirdiği hoşnutsuzlukların farkına vararak bu hoşnutsuzluktan sıyrılabilirler. Yanılsamalı bir yaşam ile gerçeklere sırt dönmüş insanlar psikanaliz ile gerçeğin özüne inebilirler. Psikanaliz bir kuramlar bütünüdür ve bu kuram Darwin'in, Marx'ın kuramları gibi toplumsal gelişime katkısı olan bir kuramdır. Kopernik, Darwin ve Marx'ın kuramları nasıl insanları rahatsız ediyorsa Freud'un kuramları da insanları rahatsız ediyor.

C.T.: Bunlar dışında, şimdiye kadar düzenlediğiniz ve ileride düzenlemeyi düşündüğünüz etkinliklerden bahseder misiniz?

O.Y.: Bugüne kadar birçok etkinliğe imza attık. Bunlar arasında panel, konferans, sempozyum, atölye, sergi, gezi ve kamp gibi etkinlikler bulunuyor. Panel, konferans, ve sempozyumlar genellikle Felsefe, Evrim, Psikoloji ve Teoloji üzerine oldu. Bunlar arasında Felsefe Günleri, Mitoloji Günleri, Evrim Sempozyumu ve Teoloji Sempozyumu gibi büyük etkinlikler de var. İleride yine bu etkinlikleri düzenlemeyi sürdüreceğiz. Türkiye’de ilk kez bilimsel bir Evrim Sergisi düzenledik. Amacımız bu sergiyi Türkiye’nin birçok noktasına taşıyabilmek. Bilindiği gibi Adnan hocanın fosil sergileri birçok ilde, birçok noktada halka açık olarak sergilenmektedir. Evrimin varlığını dışlayan ve bilimsel olmayan bu sergilere karşı bizim de bir şeyler yapmamız gerekiyordu. Ancak Türkiye’de maalesef bilimsel düşünceye yeterince destek verilmiyor. Ama biz yine de çalışmalarımıza devam edip bu sergiyi birçok ilde göstermeyi sürdüreceğiz.

C.T.: Organizasyonlarda pek çok sorunla karşılaşılıyor. Siz ne gibi sıkıntılar yaşadınız? Üstesinden gelemediğiniz ya da sizi çok zorlayan sorunlar oldu mu?

O.Y.: Etkinlikle ilgili daha çok salon sıkıntımız var. Türkiye’de büyük etkinlikleri yapmak için uygun salon bulmak maalesef çok zor. Bu konuda belediyelerin desteğini aldık; ancak bu destek hep sınırlı oldu. Bunun dışında yapacağımız etkinlikler için en uygun salonlar üniversitelerde bulunuyor. Ancak onlar da üniversite dışından gelenlere ücretli veriliyor. Öğrenci kulüpleri kendi üniversitelerinde salonları ücretsiz alabiliyorlar; bu konuda onlardan destek alabiliyoruz. Ancak ulaşabildiğimiz öğrenci kulübü de sınırlı sayıda. Çeşitli kurum ve kuruluşlardan gelen ortak etkinlik projelerine –ilkelerimiz doğrultusunda– açtık. Örneğin yakında İstanbul Kültür Üniversitesi’nden Bilimsel Düşünce Kulübü ile ortaklaşa evrim sergisi düzenleyeceğiz. Bu tür etkinliklerin artması için de ayrıca çaba harcıyoruz.

C.T.: Teşekkür ederim Olcay Bey. İyi çalışmalar...

1) Düşünbil Dergisi nedir?

Düşünbil'in öyküsü, benim üniversite yıllarında girdiğim kültür sanat topluluğuna kadar uzanır. 2003 yılında topluluk dergisi ile başlayan dergi serüvenim, "Düşünsel" adlı fanzin ile devam etti. 2007'de de Düşünbil çıkmaya başladı. Üniversitede okurken bir anda kendimi felsefi bir ortamın içinde buldum. Düşünbil bu felsefi ortamın bir ürünü olarak ortaya çıktı. Parkta, bahçede, yolda, sokakta bilim/felsefe konuşur ve türlü tartışmalar yaptık. Bu tartışmalar bizi yazmaya teşvik etti ve düşündüklerimizi insanlarla paylaşmak için bir dergiye ihtiyacımız vardı. Dergi faaliyetini mezun olup askere gidip geldikten sonra da sürdürdüm. Elbette zor bir işti ve bu işi çok zor koşullarda devam ettirmeye çalıştım. Düşünbil Dergisi zor koşullar altında kendini devam ettirmeyi başaran bir dergi oldu. O bir Sisifos'tu.

2) Böyle bir portal oluşturma fikri nasıl ortaya çıktı?

Dergi satışlarımız yıllar içerisinde arttı. Ama yedi yılı (2014) doldurmasına rağmen dergi hâlâ kendi matbaa giderini karşılayamıyordu. Düşünbil adına yaptığımız ücretsiz etkinlikleri ücretli etkinliğe çevirmeye başlayınca dergi bir anda matbaa giderini karşılamaya başladı. Böyle olunca biz de "derginin matbaa giderini nereden çıkaralım" diye kara kara düşünmeyi bırakıp "başka neler yapabiliriz" diye düşünmeye başladık. Bir nevi yeni projeler üretmeye başladık. Maddi kaynak olmayınca insan kendini köşeye sıkışmış hissediyor. Biz o sıkışıklıktan bir şekilde kurtulmayı başardık. (Biz diyorum; çünkü benimle birlikte yıllar içerisinde onlarca arkadaş dergi çalışmalarına gönüllü olarak destek verdi.) Aslında portal fikri hep aklımızdaydı. Çünkü dergi ile kısıtlı insana ulaşabiliyorduk. Portal sayesinde düşüncayı insanlara ulaştırmamız daha kolay olabilirdi, öyle de oldu. Bu süreçte sosyal medya paylaşımları, özellikle de Facebook, çok etkili oldu. Portal'ın okurlarına ulaşması Facebook sayesinde oldu, diyebiliriz.

Portal'da yüze yakın gönüllü çevirmen arkadaşımız ve iki editörümüz çalışmalarını sürdürüyor. Portal benden çok onların emekleri ile ayakta duruyor. Bir nevi kolektif bir eylem! Portal sevildi mi, sevildi. Facebook takipçimiz 250.000'e yaklaştı ve bu sayı hızla artmaya devam ediyor.

3) Libido Dergi ve Godfather Dergi hakkında biraz bilgi verir misiniz?

Düşünbil ilk çıktığında "felsefe ve edebiyat" dergisi olarak adını duyurdu. Benim şiire olan merakımdı edebiyatı dergiye sokan. Ama sonradan, Darwin'in 150. doğum gününe özel çıkardığımız 7. sayı ile birlikte dergi "felsefe ve bilim" dergisi oldu. Ancak sonraları bazı özel nedenlerden dolayı sadece bir alana yönelmemiz gerektiğini hissettik. Böylece Düşünbil sadece felsefe dergisi olarak çıkmaya başladı. Elbette psikanalize olan ilgimiz de vardı. Psikanaliz, Düşünbil ağacının bir dalından çıktı ve Libido Dergisi olarak ayrıldı. Libido ilk çıktığında teoloji konularını ele alıyordu, daha çok Freud'un uygarlık kuramını içeriğine taşımaya çalışıyor ve katı bir Freudyen dergi olma iddiasını taşıyordu. Sonraları benim Lacan ile tanışmam nedeni ile dergi psikanaliz dergisine dönüştü. Godfather Dergisi de Düşünbil'in sinema kolundan ortaya çıktı. Sinema ve felsefe Düşünbil için önemliydi ve biz bu önemi Godfather ile bir adım öteye taşımaya çalıştık.

4) Düşünbil Dergisiyle kimlere ulaşmak istediniz?

Başta da söylediğim gibi öncelikli amacımız düşüncelerimizi insanlara ulaştırmaktı. Çünkü felsefi ortamımızın temel özellikleri okumak, düşünmek ve paylaşmaktı. Dergi bu düşüncelerimizin paylaşım ayağını oluşturmuştu. Sonraları derginin daha çok üniversite öğrencileri tarafından takip edildiğini gördük. Elbette bu duruma şaşırmamıştık; çünkü ben de bu konularla üniversitede tanışmıştım. Benim gibi kırsaldan veya varoştan gelen biri için üniversitede felsefe veya bilimle tanışmak güzel bir olaydı. Ülkemizde maalesef felsefi yayınlar yok denecek kadar az. Olanlar ise çok kısır ve yüzeysel. Biz "bu kısır ve yüzeysel şeyleri nasıl aşabiliriz" diye kafa patlatıyorduk. Bunu dergide uyguladık ve insanlar da ilgi gösterdi.

5) *Büyük çoğunlukla popüler kültür kitaplarının okunduğu bir dönemde bilim, felsefe, sosyoloji, tarih kitaplarına rağbet oluyor mu?*

İnsanlar bilmiyorlar! Neyi diye sorarsanız “düşünmeyi”; düşünmeyi henüz keşfetmemişler. Düşünmeyi keşfetmeleri için düşünce içeren yayınlara ulaşmaları gerekiyor. Eğer siz bu yayınların varlığından haberdar olamıyorsanız düşünme eylemine de geçemezsiniz; ben bunu bizzat yaşadım. İnsanların düşünmemesi için ülke olarak birlik olmuş gibiyiz. Anne-babalar çocuklarının düşünmemesi için ellerinden geleni yapıyorlar. Aileler maalesef çocuklarının kendi arzu dünyalarının dışına çıkmasını istemiyor. Öğretmenler kendi anlattıklarının dışında öğrencinin bir şey öğrenmesini istemiyor. Kısacası “icat çıkarmayın” diyorlar. Ama bize televizyonlarda, okullarda, sokakta yabancı ülkelerin bilim insanlarının ve felsefecilerinin büyüklüğünden bahsediyorlar. Peki, bizde neden dünya çapında bir insan çıkmıyor? Anne ya da baba “o lamba neden açık” dediğinde zaten ülkenin ve düşünme yetisine sahip çocukların tüm umutları sönüyor. Maalesef çocukları kendi ellerimizle öldürüyoruz. Onlar, anne-babalarını taklit eden klonlara dönüşüyor ve biz bu klonları uyandırmak istiyoruz. Çünkü uyuyan insanlarla yaşamak istemiyoruz.

6) *Gündemde olan Kürk Mantolu Madonna gafı hakkında ne düşünüyorsunuz?*

Halkımız cahil bırakıldı; şehirde, kasabada, köyde. Aileler cahil bırakıldı; varošta/kırsalda ve sokakta. Çocuklar icat çıkarmadı ve herkes mutlu oldu. Keşke bu gaflar çoğalsa! En azından insanlar bu şekilde bir şeyler duymaya başlar. Gafa bile tahammül edemez durumdayız. Yaşadığımız bu cahillikte edilen gaf, Yunan filozoflarının düşüncelerinden de üstündür. En azından doğruyu olmasa da yanlışın ne olduğunu bu şekilde öğrenebiliriz.

7) *Düşünbil Dergisi'yle gerçekleştirmek istediğiniz gelecek planlarınız neler?*

Gelecek planımız imkânla ilgili bir durum! Bizim felsefemiz düşünmek ve gerçekleştirmek. Hayal veya umut pek sevdiğimiz şeyler değil. Aynı zamanda bunların hepsi bir süreç! Önce insanlar bize güvenmeli diye düşünüyoruz. Çünkü ülkede güvenecek maalesef pek bir şey kalmadı. Biz bu güveni veremezsek yaptığımız hiçbir şeyin değeri kalmayacağını biliyoruz Bu işi ciddiyetle sürdürmek ve bundan keyif almak istiyoruz. Gerisi zaten gelecektir.

8) Son olarak eklemek istediğiniz bir şeyler var mı?

Boşlukta dönen bir gezegende yaşıyoruz ve yanibaşımızda devasa bir ateş topu, Güneş var. Oysa biz komşumuzdan korkuyor, yolda yürümenin tedirginliklerinden söz ediyoruz. Eğer evrene, yaşama, doğaya ve zihne dair bir şeyler öğrenmiyorsak kendi küçük ve yapay dünyalarımızda çarpışıp dururuz. Yaşama ve ölüme dair konuştuklarımız oranında yapay dünyalarımızdan sıyrılıp birbirimizi anlayabiliriz. Küçük arzular uğruna yok eden bir makineye dönüşüyorsak bu sadece kendi iç dünyamızı tanımamakla değil, evren hakkında da bilgilerimizin ve düşüncelerimizin eksik olmasındandır. Düşünmeli, üretmeli, sevmeli ve paylaşmalıyız; bunu dışında güzel bir dünya aramak bir hayal olur.

Bu güzel söyleşi için teşekkürler.

BİR AFYON OLARAK İDEOLOJİ

OLCAY YILMAZ

"Lacan'a göre insan Dil'in içinde doğar. Biz buna kabaca aile ideolojisi diyebiliriz. Birey, yetişkinlik çağına doğru bu aile ideolojisinden çıkmak ve bu kabuğu kırmak ister. Bu kabuğu kıramayanlar ve kendi öz yeteneklerinin farkına varıp onu kullanamayanlar başka bir kabuğa (ideoloji) girerler. Siyasî/dinî ideolojinin içinde bir ideolojik özne olarak yaşamaya devam ederler."

İnsanlar yalnız yaşarlar; kendi içlerinde koca bir evreni taşıyarak... Bu evreni anlamlandırmak kolay değildir. İnsan zihnini yönlendiren dinamikler nelerdir? Zihnimizin karanlık dünyasında neler olup bitmektedir? Bu kitapta iç dünyanızda olup bitenlere dair bir ışık tutuluyor ve Lacan'ın terimlerinden yola çıkılarak ideoloji kavramı irdeleniyor.

ISBN 978-605-62030-2-2

9 786056 203022

ONLINE SATIŞ

www.dusunbilkitap.com

düşünbil

Düşünbil Yayınları - www.dusunbil.com